

Orangutange kaeminõ jäi meil ar'

Õga aastaga, ku ilma' läävä' külmäs, sis nakas mul seeh midägi liigtamma ja kõõ kõnõlõs: «Ahto, Ahto, läämi' kohegi huvtavahe kotsõhe koh om lämni ja koh olõ-i viil olt». Nii ka s'ool aastagal...

Raudoja Ahto

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Edimält oll plaan Kuubalõ minnä', a sinnä' olõs saia' odavit piletit ja Singapuri sai Talnast üle Amsterdami linnada hüä pile-dihinnaga. Mi sõbraga võti jala' sälgä ja lätsimigi'. Singapur om hüä keskus, kost saat hõlpsõhe edesi linnada vai laivaga sõita' ütškõik kohe Aasiahe. Meil oll plaanih Malaisia vai Indoneesiahe minnä'. Pääle jäi Indoneesia ja Indoneesiast Sumatra saar. Sumatra selle, õt tuu olõ-i Singapuri väega kavvõndõh ja olõ-i turiste puult viil väega ar rikut.

Sumatrat olõ-i pall'õ eski midägi internetih. Soovitõdas kaia' Donau Toba järve ja järve pääl Tuk-Tuki saart, mia om suurõba Palau Samosiri saarõ üts jago ja soovitõdas viil minnä' kaema orangutangõ ja näide kaitsõjala kotust. Tuust Tuk-Tukist viil nii pall'õ, õt taa om Aasia suurõbit vulkaanilitsi järvi.

Tuk-Tukilõ mi ka joudsõ ja sääl ollõh mi naari, õt olõ Sumatra saarõ, Samosiri saarõ puulsaarõ muudu saarõ pääl. Kahetsõda olõ-i sääl midägi, tuud kotust saat õnnõ kit-tä': illos luudus ja hüä' inemisõ'.

Indoneesia om nii, õt sääl inemisõ' tahtva', õt näist pilti tetäsi'. Ku mõnõl maal taheta-i, sis sääl tulõva' eis' mano ja ütles', õt tii' näist pilti. Tuust sai õkva viländ, a inemisõlõ halvastõ ka taha-i üldä', nii sis saigi vaehtõ-pääl näideldüs, õt pilti tii, a tii-s.

Autogrammõ

Pildistämimõ pildistämimõs, a samal aol miika' oll sääl päälina Medanistka koolilitsi ingluskeele kursusõ sääl saarõl, a nuid nuuri oll sääl satu. Oppaja' olliva' arvanu', õt ku noorõ' vällamaal-aisilt autogrammõ küüsü', sis nä har'otasõ' võõrkiilt ja tuu om hüä. Nii täks ollegi näil võimalus mitmõ allkirä iist sai' määnegi hinnõh vai praktiga punkt. Tuu tähend tuud, õt valgõ aoga tahaki-s huulid-sa pääl liikü', selle, õt kõrraga oll sul mitu hagijat kü-

LIINATRANSPORT: Ütelgi määnestki liinnumbrit pääl olõ-i.

TURISM: perüs ehedüst olõ-i pall'õ alalõ, a liug midä umakultuuri pääl lastas, om pikep. Raudoja Ahto 2 pilti

leh ja anna' autogramm. Vot ma tiia-i mitu kõrda ma sääl umma allkirja kirodi ja Setomaa, Estonia viil mano pann. Nuide nuuriga sai viil nall'a ka'— ütõ üse ku puhvedist hüätujolistõna tullimi ja nn. pioneerel oll isetegevus ja lõkkõõdak, võõdõti meid hüäsuvvligult kinni ja panti meid ku valgit kuningit kergokõsõ pääle istma ja päälõdi kaia' näide ettekandit.

Ku tull paus, sis saiva' lastõ' miika' tetä' kohtumisõdagu — kost olõ, kuis elo, mis nimi ja sis jalki allkirä, allkirä ja allkirä andminõ. Muidogi jätä-s ma ka nuuriga kõtutandsu tandmist tegemäldä'.

Sääl om arvu saad, õt kotus om illos ja sis om vooriga ka turistele mõteld ja mõistõtas tuud müvvä'. Sääl kandih eläs batak inemisõ', kinkal om umma muudu elämimõ' ja kultuur ja sis tuud nä mõövä'. Kүүsütäs, kas jäät üüesest õks batak majja, kas õdagusõõgis tahat batak süüki ja sääl tandsitas batak tandsu jne. Olkuki, õt tuuh perüs ehedüst olõ-i pall'õ alalõ, a võisi' eiski üteldä', õt asi om eheduse poolõst sitõp ku Setomaa, a liug midä umakultuuri (mia om piasaigu kaonu' vai moodulitsi asjuga perrä tett) pääl lastas, om pikep.

Orangutange kaeminõ jäi meil ar' selle, õt or-

ganisiirit tuuri' ja as'a' omma' Indoneesia kalli'. Ku eis otsit ja sehkendät, sis saat odavahe läbi, a ku võtat kedägi asju ajama, sis om mitmit kõrde kallip. Näütuses tahtõmi kohaligu bussiga sõita' ütõ Sumatra veerest tõisõdõ ja küüsse reisuuburoost piletit, kiä reklaamsõ tuud sõitu ja tä lubasi tualetiga ja konditsioniirit bussi jne.

Massinit vähä

A tegeligit ku meilt oll raha käeh, olõvat bürojuhataja sõitnu' tsiliga bussijaama, ostnu' tavalitsõ bussipileti, mia mass 3 kõrda vähäp ja tõi mee. Sääne ettavõtlus om tavalinõ ja sa ka tiit tuud. Selle om õks parep ku võtat rahuligult ja uurit asja ja eis sehkendät, sis näet kuis as'a' perüselt tüütäse', a kõik aig olõ-i reisil tuu võimalik.

Indoneesia om nii, õt sääl inemisõ' tahtva', õt näist pilti tetäsi'. Ku mõnõl maal taheta-i, sis sääl tulõva' eis' mano

Ku jo jutt tuu bussisõidu pääle läts, sis kiroda tuust paari sõnaga. Bussi' omma' sääl maal korgõ' tuuperäst, õt tii' olõ-i nii kõrralidsõ' ku mi maal ja bussiga sõitmisõs piat olõma hüä tervusega süä — ku nä kihotasõ' kurvilitsi teie pääl, mia' käändlese' hüäle poolõ ja kuralõ poolõ ja mäki peräst ka viil üles ja alla. Kõiki bussõ katussidõ pääl omma' paki-

raami', selle õt pääminõ kaubavedo om liinibussõga. Ja tuud tuu peräst, õt inemisil om massinit vähä, maa om mõnõh kotusõh väiga kingolõnõ ja tuuperäst olõ-i saanu' riik rautiid ehitä'. Om siih ja sääl paar juppi, a tuud om tuu saarõ jaos, minka pikkus põh'ast lõunõhe om üle 1000 kilomeeri.

Bussi istmõ' omma' väikomba' ja vahe' kitsamba' ku meil, selle, õt rohkõba inemisi pääle mahasi'. Ja ku sa piat sõitma sääl mitmit tunnõ, sis om õks perüs piin. Näütuses mi pikep bussisõit oll 20 tunni ja tuu aoga saimi edesi ts' uut üle 500 kilomeetri.

Õnnõs oll inäbõs sõidu aigu üüse ja sis sai vaehtõpääll jala' kõvõrah suiku'. Ku tahtõtt vällä kaia', sis tull prussaga' aknõ päält minemä aia', näil om jo bussih hüä ellä'. Buss om lämni, inemisõ' söövä' bussih ja pia kõik rämps viasatas maaha, nii saava' nä ka hõste süvvä'. Tasos viil maini', õt bussih nii ku muial, om lubat suitsu tetä' ja tuud sääl õks tetäs himoga. Lü-

heba maa (mi mõistõh maakunna liinibussi') bussõ seeh om tüül 3 inemist — bussijuht ja abilisõ'. Bussijuhi asi om sõita', muuga tä tegele-i. A kuna bussi pääle ja maaha minek om tagomatsõtt ussõst, mia om kõik aig vallalõ, sis omma' sääl lähkoh nuu' abilisõ', kiä korjasõ' sõidu iist rahha, rüükvä' vai plakutasõ' bussijuhilõ ku kiäki taht maaha minnä'. Sõidu aigu tilpnõsõ' ussõ pääl ja kutsva' inemisi sõitma, pääle tuu pandava' inemisõ' kaubakuurmit ku vaia bussi katusõ pääle.

Transpordist kõnõldõh saai mitte müüdä minnä' ka liinatranspordist. Liinatranspordi erinevä' variandi' omma' vist

Indoneesia

✖ Pindala 1 919 140 km², 17 586 saart, nuist 6000-l eletäs kõik aig. Suurõba' ja tuntuba' nuist omma' Sumatra, Jaava, Sulawesi, Bali, Lombok, Kalimantan.

✖ Pääliin — Jakarta

✖ Inemisi — 237 512 352 (2008. a. juuli saisuga)

✖ 88% moslemmi, 10% kristlasi, budistõ ja loodususundit

küll sääl saarõl esindedü. Kõigih liinuh olõ-i vaest kõiki kõrraga, a paarih liinah, koh mi käve, näimi' säntsit autotaksositi (mi mõttõh klassikalinnõ), tsiklitakso-siti — pakutas taksoteenust tsikli tagomatsõ istmõ pääl, külgorviga tsiklitakso — külkkorv om autoistmõga ja sinnä' mahas 2-3 (kohalikku) inemist. Meil katõkõisi oll küll ulli kitsas. Riksa — jalgrattalõ omma' ette istmõ' pant ja vaenõ miis sis sõidutas. Hobõsõ kaless — 2 korgõ rattaga kaarigut, kohe pääle juhi mahas 2 reisjät.

Riis, riis, riis

Muidogi ka viil õgasugumatsi minibussõ oplet, nuid oll pikä ja lühko nõnaga. Ütelgi määnestki liinnumbrit pääl olõ-i. Sõiduliini' omma' pant bussi värmõ perä. Näütuses sinide pikänõnaga buss sõit ütõ liini ja verrev lühko nõnaga tõist liini. Tuud muidogi kohki kiräh olõ-i ja nii mi sis ka küüsse ja kõnõli, õt kohe mi taha saia'. Meele ülti, õt sinnä' sõit sinine buss. Istõ pääle ja sõidimi, a peräst tull vällä, õt tuu olõ-i sinine, a om hoobis lilla ja meil tulõ võtta' tõõsõ nõna kujoga buss. Õnnõs olõ-i tuu sõit kallis, umbõs 2 kruuni pilet ja ku aigu om, sis võit sõita' ja ka kaia'.

A ku kipõ om, sis om õks ka-valap võtta' takso, väigokõsõ'

bussi' uutva nii kavva kon' massin saa inemisi täüs, a koh ja ku kavva tuu uutminõ aigu võtt, tiia-i ütõski.

Mu meeles om jäänü' inemisiõlõ arvusaaminõ, õt hiinlasõ' söövä' õnnõ riisi, a tuu om võlss. Hiina ommõ küll maa koh süv-väss pall'õ riisi, a sinnä' kõrvalõ ka pall'õ tõisi süüke ja lisandit ja tuu poolõst ommõgi hiina küük ütõ maailma parebit ja mitmõkesitsit. Hoobis mu jaos oll Sumatra maa, koh süv-väss õnnõ riisi. Riis hummogu, lõunõ aigu ja õdagu, kõrvalõ veid' okõsõ hãm-mätüst ja kuivatõtt kalla. Mõnikõrd sai ka riisi nuudlitõga ja sis jälki nuudlit riisiga. A mia pää-mäne, tsillit kohki unõhtõda-i. Ku siih kohki lälä aasi söögikotusõhe süümä, sis lasõ õks kõvva maitsit man panda', a sääl piat ette kaem, selle õt ku üldäs, õt om tulinnõ, sis taa ka nii om.

Sääl oll mu jaos 3 astõ minkõ perrä ma hindi ku võrtsikas süük om: edimäne — ku süüt, sis nakas nõnast vesi juuskma, ja juusk ja juusk; tõõnõ — pääle nõna juusk-misõ lätt ka iho lämmäs ja nakas sääl päält vett juuskma; kolmas — lisas edimästele saa-ai silmi pilg-ta', otsa iist tulõ vesi vällä. Muidogi om pääle maitsidõ tuul as' al ka tõõnõ hüä külõ — võrtsikas toit hoit terve reisi aõ kõtu kõrrah. ■